EUROPSKA
KOMISIJA

Bruxelles, 20.5.2020.
COM(2020) 513 final

Preporuka za

PREPORUKU VIJEĆA

o Nacionalnom programu reformi Cipra za 2020. i davanje mišljenja Vijeća o Programu stabilnosti Cipra za 2020.

Preporuka za

PREPORUKU VIJEĆA

o Nacionalnom programu reformi Cipra za 2020. i davanje mišljenja Vijeća o Programu stabilnosti Cipra za 2020.

VIJEĆE EUROPSKE UNIJE,

uzimajući u obzir Ugovor o funkcioniranju Europske unije, a posebno njegov članak 121. stavak 2. i članak 148. stavak 4.,

uzimajući u obzir Uredbu Vijeća (EZ) br. 1466/97 od 7. srpnja 1997. o jačanju nadzora stanja proračuna i nadzora i koordinacije ekonomskih politika[1], a posebno njezin članak 5. stavak 2.,

uzimajući u obzir Uredbu (EU) br. 1176/2011 Europskog parlamenta i Vijeća od 16. studenoga 2011. o sprečavanju i ispravljanju makroekonomskih neravnoteža[2], a posebno njezin članak 6. stavak 1.,

uzimajući u obzir preporuku Europske komisije,

uzimajući u obzir rezolucije Europskog parlamenta,

uzimajući u obzir zaključke Europskog vijeća,

uzimajući u obzir mišljenje Odbora za zapošljavanje,

uzimajući u obzir mišljenje Gospodarskog i financijskog odbora,

uzimajući u obzir mišljenje Odbora za socijalnu zaštitu,

uzimajući u obzir mišljenje Odbora za ekonomsku politiku,

budući da:

(1) Komisija je 17. prosinca 2019. donijela Godišnju strategiju održivog rasta, čime je označen početak Europskog semestra za koordinaciju ekonomskih politika za 2020. Posebnu je pozornost posvetila europskom stupu socijalnih prava, koji su Europski parlament, Vijeće i Komisija proglasili 17. studenoga 2017. Komisija je 17. prosinca 2019. na temelju Uredbe (EU) br. 1176/2011 donijela i Izvješće o mehanizmu upozoravanja, u kojemu se navodi da je Cipar jedna od država članica za koju je potrebno provesti detaljno preispitivanje. Istog je dana Komisija donijela i preporuku za preporuku Vijeća o ekonomskoj politici europodručja.

(2) Izvješće za Cipar[3] za 2020. objavljeno je 26. veljače 2020. U izvješću je ocijenjen napredak Cipra u smislu preporuka za Cipar koje je Vijeće donijelo 9. srpnja 2019.[4], mjera poduzetih nakon preporuka donesenih prethodnih godina te napredak Cipra u ostvarenju njegovih nacionalnih ciljeva strategije Europa 2020. Izvješće sadržava i

[1] SL L 209, 2.8.1997., str. 1.
[2] SL L 306, 23.11.2011., str. 25.
[3] SWD(2020) 512 final.
[4] SL C 301, 5.9.2019., str 117.

detaljno preispitivanje u skladu s člankom 5. Uredbe (EU) br. 1176/2011, čiji su rezultati također objavljeni 26. veljače 2020. Komisija u svojoj analizi zaključuje da u Cipru postoje prekomjerne makroekonomske neravnoteže. Konkretno, financijski sektor opterećen je vrlo visokim udjelom neprihodonosnih kredita, a visoke razine privatnog, javnog i vanjskog duga teret su za gospodarstvo u kontekstu umjerenog potencijalnog rasta.

(3) Svjetska zdravstvena organizacija službeno je 11. ožujka 2020. proglasila globalnu pandemiju bolesti COVID-19. Pandemija je ozbiljna javnozdravstvena kriza koja pogađa građane, društva i gospodarstva. Veliko je opterećenje za nacionalne zdravstvene sustave, uzrokuje poremećaje u globalnim lancima opskrbe, nestabilnost na financijskim tržištima, šokove zbog fluktuacije potražnje potrošača i negativno utječe na razne sektore. Prijetnja je radnim mjestima i prihodima radnika i poslovanju poduzećâ. Uzrokovala je snažan gospodarski udar čije se ozbiljne negativne posljedice već osjećaju u Europskoj uniji. Komisija je 13. ožujka 2020. donijela Komunikaciju[5] u kojoj je pozvala na koordiniran gospodarski odgovor na krizu suradnjom svih dionika na nacionalnoj razini i na razini Unije.

(4) Nekoliko država članica proglasilo je izvanredno stanje ili je uvelo izvanredne mjere. Sve izvanredne mjere trebale bi biti strogo proporcionalne, nužne, ograničena trajanja i u skladu s europskim i međunarodnim standardima. Trebale bi biti predmet demokratskog nadzora i neovisnog sudskog preispitivanja.

(5) Komisija je 20. ožujka 2020. donijela Komunikaciju o aktivaciji opće klauzule o odstupanju Pakta o stabilnosti i rastu[6]. Klauzulom, kako je utvrđena u članku 5. stavku 1., članku 6. stavku 3., članku 9. stavku 1. i članku 10. stavku 3. Uredbe (EZ) 1466/97 te članku 3. stavku 5. i članku 5. stavku 2. Uredbe (EZ) 1467/97, olakšava se koordinacija proračunskih politika u vremenima ozbiljnog gospodarskog pada. Komisija je u Komunikaciji Vijeću iznijela stajalište da trenutačni uvjeti dopuštaju aktivaciju te klauzule zbog očekivanog ozbiljnog gospodarskog pada prouzročenog pandemijom bolesti COVID-19. Ministri financija država članica složili su se 23. ožujka 2020. s Komisijinom procjenom. Aktivacijom opće klauzule o odstupanju državama članicama može se dopustiti privremeno odstupanje od kretanja prilagodbe prema srednjoročnom proračunskom cilju, pod uvjetom da se time srednjoročno ne ugrozi fiskalna održivost. U pogledu korektivnih postupaka Vijeće također može odlučiti, na temelju preporuke Komisije, o donošenju revidirane fiskalne putanje. Općom klauzulom o odstupanju ne suspendiraju se postupci u okviru Pakta o stabilnosti i rastu. nego se državama članicama omogućuje da odstupe od proračunskih zahtjeva koji bi se obično primjenjivali, a Komisiji i Vijeću da u okviru Pakta poduzmu potrebne mjere za koordinaciju politika.

(6) Nužne su kontinuirane mjere za ograničenje i nadzor širenja pandemije, povećanje otpornosti nacionalnih zdravstvenih sustava, ublažavanje socioekonomskih posljedica mjerama potpore poduzećima i kućanstvima te za uvođenje adekvatnih zdravstvenih i sigurnosnih uvjeta na radnom mjestu u cilju nastavka gospodarske aktivnosti. Unija bi trebala u cijelosti iskoristiti razne instrumente koji su joj na raspolaganju i tako poduprijeti napore država članica u tim područjima. Istovremeno bi države članice i Unija, izvlačeći pouke iz krize, trebale surađivati na pripremi mjera potrebnih za povratak na normalno funkcioniranje naših društava i gospodarstava i na održiv rast, koje bi među ostalim uključivale zelenu tranziciju i digitalnu transformaciju.

---

5 COM(2020) 112 final.

6 COM(2020) 123 final.

(7) Kriza uzrokovana bolešću COVID-19 iznijela je na vidjelo kapacitet za prilagodbu u izvanrednim situacijama koji proizlazi iz fleksibilnosti jedinstvenog tržišta. Međutim, da bi se osigurao brz i neometan prelazak na fazu oporavka i slobodnog kretanja robe, usluga i radnika, nužno je ukinuti izvanredne mjere koje sprečavaju normalno funkcioniranje jedinstvenog tržišta čim prestanu biti neophodne. Aktualna je kriza pokazala da su u zdravstvu potrebni planovi pripreme za krizne situacije, uz poboljšane strategije nabave, diversificirane lance opskrbe i strateške rezerve osnovne medicinske opreme. Ključni su to elementi za izradu širih planova pripreme za krizne situacije.

(8) Zakonodavac Unije već izmijenio relevantne zakonodavne okvire[7] kako bi se državama članicama omogućilo da sva neiskorištena sredstva iz europskih strukturnih i investicijskih fondova mobiliziraju za ublažavanje izvanrednih posljedica pandemije bolesti COVID-19. Te će izmjene donijeti dodatnu fleksibilnost, ali i znatno jednostavnije i povezanije procedure. Kako bi ublažile pritisak na novčane tokove, države članice u obračunskoj godini 2020.–2021. mogu iskoristiti i stopu sufinanciranja od 100 % sredstvima iz proračuna Unije. Cipar se potiče da u cijelosti iskoristi te mogućnosti i tako pomogne najugroženijim građanima i sektorima.

(9) Socioekonomske posljedice pandemije u Cipru vjerojatno će biti neravnomjerno raspoređene zbog različitih uzoraka specijalizacije, posebno u područjima koja se znatno oslanjaju na turizam i općenito na izravno poslovanje s potrošačima. To uključuje rizik od povećanja nejednakosti unutar Cipra. U kombinaciji s rizikom od privremenog prekida procesa konvergencije među državama članicama, trenutačna situacija zahtijeva ciljane odgovore politika.

(10) Cipar je 7. svibnja 2020. dostavio svoj Nacionalni program reformi za 2020. te Program stabilnosti za 2020. Kako bi se uzela u obzir njihova povezanost, oba su programa ocijenjena istodobno.

(11) Na Cipar se trenutačno primjenjuje preventivni dio Pakta o stabilnosti i rastu te pravilo o dugu.

(12) Vlada u svojem Programu stabilnosti za 2020. predviđa pogoršanje ukupnog salda sa suficita od 1,7 % BDP-a u 2019. na deficit od 4,3 % BDP-a u 2020. Predviđa se smanjenje deficita na 0,4 % BDP-a u 2021. Nakon što se 2019. smanjio na 95,5 % BDP-a prema Programu stabilnosti za 2020. predviđa se da će se udio duga opće države u BDP-u u 2020. povećati na 116,8 %. Na makroekonomske i fiskalne izglede utječe izrazita neizvjesnost zbog pandemije bolesti COVID-19. Osim toga, proračunske projekcije temelje se na rizicima koji su specifični za Cipar, a to su eksplicitne nepredviđene obveze i potencijalne potrebe za financiranjem javnih bolnica tijekom prvih godina provedbe nacionalnog sustava zdravstvenog osiguranja.

---

[7] Uredba (EU) 2020/460 Europskog parlamenta i Vijeća od 30. Ožujka 2020. o izmjeni Uredbe (EU) br. 1301/2013, Uredbe (EU) br. 1303/2013 i Uredbe (EU) br. 508/2014 s obzirom na posebne mjere za mobilizaciju ulaganja u zdravstvene sustave država članica i u druge sektore njihovih gospodarstava u odgovoru na izbijanje bolesti COVID-19 (Investicijska inicijativa kao odgovor na koronavirus) (SL L 99, 31.3.2020., str. 5.) i Uredba Europskog parlamenta i Vijeća (EU) 2020/558 od 23. travnja 2020. o izmjeni Uredbe (EU) br. 1301/2013 i Uredbe (EU) br. 1303/2013 u pogledu posebnih mjera za osiguravanje iznimne fleksibilnosti pri upotrebi europskih strukturnih i investicijskih fondova u odgovoru na pandemiju bolesti COVID-19 (SL L 130, 24.4.2020., str. 1.).

(13) Kao odgovor na pandemiju bolesti COVID-19 i u okviru koordiniranog pristupa Unije, Cipar je donio proračunske mjere za povećanje kapaciteta svojeg zdravstvenog sustava, ograničavanje pandemije i pružanje pomoći najpogođenijim građanima i sektorima. Prema programima stabilnosti za 2020., vrijednost tih proračunskih mjera iznosi 4,4 % BDP-a. Mjere uključuju jačanje zdravstvenih usluga dodatnim iznosom proračunskih sredstava od najviše 0,5 % BDP-a, subvencioniranje plaća kako bi se zaposlenici zadržali na platnoj listi u slučaju obustave poslovanja (2,7 % BDP-a) i potporu dohotku za mala poduzeća i samozaposlene osobe (0,3 % BDP-a). Osim toga, Cipar je najavio mjere koje će pridonijeti potpori likvidnosti poduzeća bez izravnog učinka na proračun, uključujući npr. odgodu plaćanja PDV-a u razdoblju od dva mjeseca. Mjere koje je Cipar poduzeo općenito su u skladu sa smjernicama iz Komunikacije Komisije o koordiniranom gospodarskom odgovoru na pandemiju bolesti COVID-19. Puna provedba tih mjera uz preusmjeravanje fiskalnih politika prema ostvarenju razboritih srednjoročnih fiskalnih pozicija, kada to gospodarski uvjeti dopuste, pridonijet će očuvanju fiskalne održivosti u srednjoročnom razdoblju.

(14) Na temelju Komisijine proljetne prognoze 2020., ne bude li promjene u politikama, predviđa se da će saldo opće države Cipra iznositi –7 % BDP-a u 2020. i –1,8 % BDP-a u 2021. Predviđa se da će udio duga u BDP-u dosegnuti 115,7 % u 2020. i 105 % u 2021.

(15) Komisija je 20. svibnja 2020. objavila izvješće pripremljeno u skladu s člankom 126. stavkom 3. Ugovora zbog neusklađenosti Cipra s pravilom o dugu u 2019. i najavljenog premašenja referentne vrijednosti deficita od 3 % BDP-a u 2020. Općenito upućuje na zaključak da bi se kriterij duga, kako je definiran u Ugovoru i Uredbi (EZ) br. 1467/1997 trebalo smatrati ispunjenim, dok je kriterij deficita neispunjen.

(16) Cipar je reagirao na pandemiju bolesti COVID-19 donošenjem niza mjera za ublažavanje gospodarskih učinaka krize. Vlada je 15. ožujka 2020. predložila program financijske potpore za zaštitu javnog zdravlja i osiguranje gospodarskog opstanka poduzeća i poslodavaca. U okviru programa predviđeno je 100 milijuna EUR financijske potpore zdravstvenom sektoru za borbu protiv pandemije, što obuhvaća zapošljavanje dodatnog medicinskog osoblja, sestrinskoga kadra i pomoćnog osoblja te sredstva za opremu i infrastrukturu. Programom se utvrđuje niz mjera za potporu poduzećima povećanjem likvidnosti, npr. programima potpore za poduzeća i samozaposlene osobe i privremenom obustavom plaćanja PDV-a za poduzeća**.** Paket uključuje i namjensku potporu u iznosu od 11 milijuna EUR za oporavak turističkog sektora.

(17) Kriza uzrokovana bolešću COVID-19 pokazala je da ulaganja treba usmjeriti u poboljšanje i modernizaciju javne zdravstvene skrbi, obnovu kapaciteta i provedbu reforme zdravstva. Novi sustav zdravstvene skrbi pruža bolji pristup uslugama primarne skrbi, odgovarajuće smjernice i liječenje na temelju kliničkih protokola. Pruža i univerzalno pravo pristupa cjenovno pristupačnim zdravstvenim uslugama u kontekstu pandemije bolesti COVID-19. Cipar je donio krizni plan za pandemiju i alocirao dodatne resurse za sprečavanje i ublažavanje posljedica infekcije i širenja. Cipar u srednjoročnom razdoblju treba usmjeriti ulaganja u povećanje učinkovitosti, pristupačnosti i ukupne otpornosti zdravstvenog sustava. Alokacijom dodatnih sredstava u zdravstveni sustav sprečava se budući manjak medicinskog osoblja, nužne medicinske opreme i infrastrukture. Planirana neometana provedba zdravstvene reforme ključna je za osiguravanje pristupa zdravstvenoj skrbi i univerzalnom zdravstvenom osiguranju. Digitalna rješenja u zdravstvu i nove aplikacije ubrzali bi uvođenje usluga e-zdravstva i poboljšali konzultacije na daljinu i mehanizme

upozoravanja. Od ključne su važnosti politike koje poboljšavaju bolničke kapacitete, radne uvjete zdravstvenih radnika i osiguravaju uporabu osobne zaštitne opreme, testiranja, lijekova i medicinskih proizvoda. Imajući u vidu demografske promjene, ključno je integrirati dugotrajnu skrb, primarnu skrb i skrb u zajednici kako bi se zaštitile najugroženije skupine, uključujući osobe s invaliditetom.

(18) Nakon kontinuiranih pozitivnih kretanja na tržištu rada posljednjih godina, Cipar će se zbog zdravstvene krize suočiti s problematičnim razinama zaposlenosti. Potrebni su dodatni napori za maksimalno smanjenje socioekonomskog učinka krize. Cipar je već donio hitne mjere, uključujući programe skraćenog radnog vremena i proširenje naknada za nezaposlenost na samozaposlene osobe. Bit će važno održati zaposlenost i osigurati provedbu najavljenih mjera, uz blisko savjetovanje sa socijalnim partnerima. Ključno će biti ojačati kapacitete javnih službi za zapošljavanje zapošljavanjem stalnog osoblja, posebno očuvanjem radnih mjesta savjetnika za zapošljavanje zaposlenih na određeno vrijeme, čiji ugovori istječu u drugoj polovini 2020. Time će se izbjeći dodatno opterećenje službi i pružiti učinkovita potpora nedavno nezaposlenim osobama i drugim ugroženim skupinama, kao što su mladi koji nisu zaposleni, ne obrazuju se i ne osposobljavaju, dugotrajno nezaposlene osobe i osobe s invaliditetom. Potrebno je posvetiti posebnu pozornost potpori prijelazu iz škole na posao i informiranju mladih s obzirom na to da bi se osobe koje su nedavno završile školovanje mogle suočiti s dodatnim poteškoćama pri traženju posla.

(19) Kako bi se osigurao brz oporavak gospodarstva u kontekstu pandemije bolesti COVID-19, potrebno je donijeti odgovarajuće mjere za ublažavanje socijalnih učinaka i potporu dohotku kućanstava. Prema Komisijinoj prognozi, očekuje se porast nezaposlenosti na 8,6 % u 2020. i oporavak na 7,5 % u 2021. Očekuje se znatno smanjenje vanjske potražnje za uslugama jer će turistički sektor vjerojatno biti posebno teško pogođen krizom. Trebalo bi osigurati primjerenu nadoknadu dohotka za sve pogođene radnike i samozaposlene osobe, uključujući one koji imaju problema s pristupom socijalnoj zaštiti. Sustavi socijalne zaštite trebaju zaštititi zaposlene, samozaposlene i nezaposlene osobe. Potrebno je ojačati cjelokupni sustav socijalne zaštite kako bi se spriječilo povećanje siromaštva i nejednakosti, posebno zaštitom osoba u najnestabilnijim situacijama, uključujući djecu, neaktivne osobe, neprijavljene radnike i osobe migrantskog podrijetla.

(20) Uz sudjelovanje socijalnih partnera, iznimno je važno promicati fleksibilne radne uvjete, posebno rad na daljinu. Kratkoročno će se time pružiti potpora radnicima koji se nepredviđeno moraju skrbiti za djecu i druge uzdržavane osobe, a dugoročno će se olakšati povratak na tržište rada velikog udjela žena koje su trenutačno neaktivne zbog obveza skrbi prema drugima. Budući da su starije osobe i osobe koje boluju od kroničnih bolesti zbog virusa izložene povećanom riziku od teških oboljenja, iznimno je važno ulagati u kvalitetne usluge dugotrajne skrbi kako bi se osiguralo njihovo kontinuirano funkcioniranje i učinkovitost u kratkoročnom i srednjoročnom razdoblju.

(21) Potrebno je poboljšati kvalitetu, učinkovitost i relevantnost obrazovanja i osposobljavanja na tržištu rada kako bi se osigurao njegov brz oporavak. Stjecanje odgovarajućih vještina još je važnije u vrijeme kada bi sve više zaposlenih moglo ostati bez posla i kad se treba pripremiti za promjenu posla. Ograničenja mobilnosti dodatno su istaknula probleme niske razine digitalnih vještina na Cipru. To se negativno odražava na aktivnosti na internetu, kao što su rad na daljinu, učenje na daljinu i korištenje usluga e-zdravstva. Temelji kvalitetnog digitalnog obrazovanja i učenja na daljinu su jednak pristup informatičkoj infrastrukturi i internetu, uključujući za učenike u nepovoljnom položaju, te kvalificirani nastavnici. Kako bi se riješio

problem slabih ishoda obrazovanja i osposobljavanja te općenito poboljšale vještine, ključno je nastaviti s obrazovnom reformom te ulagati u rješenja za digitalno učenje, učenje kroz rad i osposobljavanje naučnika te u razvoj kompetencija nastavnika i predavača za učinkovito korištenje informatičkih alata. Ima prostora za rješavanje problema nezadovoljavajućih rezultata u stjecanju osnovnih vještina te povećanje sudjelovanja u obrazovanju odraslih. Programi prekvalifikacija mogli bi se, radi što bržeg uvođenja, najprije odvijati putem interneta, a zatim i uz fizičku prisutnosti, nakon suzbijanja pandemije.

(22) Tijekom i nakon krize jesu i bit će potrebna i znatna sredstva za potporu poduzećima. Odgovarajući pristup financiranju i likvidnosti ključan je za nastavak rada i očuvanje radnih mjesta, posebno za mala i srednja poduzeća. Pri osmišljavanju i provedbi tih mjera potrebno je uzeti u obzir otpornost bankarskog sektora. Cipar je proveo poseban program potpore malom poduzetništvu kojim se subvencionira isplata plaća poduzećima s najviše pet zaposlenika. Pritisak će olakšati i obustava plaćanja povećanih doprinosa u nacionalni zdravstveni sustav i odgoda plaćanja poreza (npr. PDV-a). Ključne su brza administrativna koordinacija, praktična potpora i učinkovita komunikacija o potpori dostupnoj MSP-ovima, u suradnji sa strukturama za potporu MSP-ovima i poslovnim organizacijama. Ubrzavanje ugovornih plaćanja javnih tijela isto tako može pridonijeti novčanom toku malih i srednjih poduzeća. Novoosnovanim i rastućim poduzećima mogla bi biti potrebna posebna potpora, primjerice vlasnički udjeli javnih institucija i poticaji za fondove poduzetničkog kapitala za povećanje njihovih ulaganja u ta poduzeća. I dalje je važno provoditi mjere potpore vlasničkom kapitalu pripremljene prije krize (ciparski fond za energiju, fond za zajednička ulaganja).

(23) Kako bi se potaknuo gospodarski oporavak, bit će važno ubrzati provedbu i financiranje već razrađenih projekata javnih ulaganja i promicati privatna ulaganja, među ostalim na temelju relevantnih reformi. Učinkovita zaštita i korištenje prirodnih resursa zemlje od ključne su važnosti za održiv gospodarski oporavak i rast u budućnosti. Kako bi Cipar ostao privlačna turistička destinacija, potrebno je riješiti izazove prelaska na zelenu energiju, učinkovitog gospodarenja otpadom i vodama te zaštite prirode i biološke raznolikosti. Iako su znatna ulaganja već započela, u tim ih područjima treba pojačati. Cipar se suočava s velikim izazovima u ostvarenju svojeg cilja za 2030. u pogledu emisija stakleničkih plinova koje nisu obuhvaćene sustavom EU-a za trgovanje emisijama. Te izazove treba riješiti planiranjem i pravovremenim donošenjem dodatnih mjera u skladu s nacionalnim energetskim i klimatskim planom. Za takve će mjere biti potrebna ulaganja, posebno u područjima kao što su energija iz obnovljivih izvora, energetska učinkovitost i održivi promet, što također može pomoći u stvaranju snažnog poticaja za zelenu tranziciju. Cipar treba poboljšati i svoj sustav gospodarenja otpadom i kružno gospodarstvo. Stopa stvaranja otpada i dalje je znatno iznad prosjeka EU-a, dok su stope recikliranja i dalje znatno ispod prosjeka EU-a. Vrlo je visoka i stopa odlaganja otpada na odlagališta. Vodoopskrba i odvodnja uglavnom su nedovoljno učinkovite, osobito u urbanim područjima. Suše i nestašica vode iznimno su zabrinjavajuće pojave, a nedonošenje odgovarajućih politika moglo bi utjecati na ruralno gospodarstvo i turizam Cipra. Cipar bi izradom programa za korištenje sredstava iz Fonda za pravednu tranziciju u razdoblju 2021.–2027. mogao lakše odgovoriti na neke izazove prelaska na klimatski neutralno gospodarstvo, osobito u područjima iz Priloga D Izvješću za Cipar. To bi Cipru omogućilo da na najbolji način iskoristi sredstva iz tog fonda.

(24) Ograničenja mobilnosti uvedena zbog bolesti COVID-19 istaknula su važnost moderne digitalne infrastrukture, univerzalnog pristupa internetu i dostupnosti digitalnih usluga. Ulaganja u digitalno gospodarstvo bila bi ključan poticaj produktivnosti i gospodarskom oporavku nakon krize. Cipar postiže loše rezultate u pokazateljima iz Komisijina indeksa digitalnog gospodarstva i društva za 2020. Samo 45 % Ciprana u dobi od 16 do 74 godine ima barem osnovne digitalne vještine te je udio stručnjaka informacijskih i komunikacijskih tehnologija u ukupnoj radnoj snazi i dalje nizak u usporedbi s prosjekom EU-a (2,7 % u odnosu na 3,9 %), što ograničava potencijal digitalnog gospodarstva. Niska je razina komunikacije putem interneta između javnih tijela i građana, tj. samo 51 % Ciprana komunicira putem interneta. Razina e-trgovine (tj. MSP-ovi koji prodaju na internetu, promet e-trgovine i prekogranična prodaja na internetu) poboljšava se (31,8 u 2019. u odnosu na 29,4 u 2018.), ali i dalje je ispod prosjeka EU-a od 40,1 (od 100).

(25) Cipar može dodatno poboljšati svoj istraživački i inovacijski sustav radi rasta produktivnosti i potrebne digitalne i ekološke tranzicije nakon pandemije. Slab kapacitet poduzeća za integraciju istraživanja i inovacija koči konkurentnost Cipra. Poboljšana suradnja između akademske zajednice i poslovnog sektora i komercijalizacija rezultata istraživanja i dalje su najveće usko grlo koje je potrebno hitno riješiti. Međutim, obećavajuće su nedavno donesene mjere kao što je osnivanje novog ministarstva za istraživanje i inovacije i imenovanje novog zamjenika ministra za istraživačku, inovacijsku i digitalnu politiku te nova nacionalna strategija za istraživanje i inovacije za razdoblje 2019.–2023. kojom se utvrđuje viši cilj intenziteta istraživanja i inovacija od 1,5 % BDP-a do 2023. (porast u odnosu na sadašnjih 0,56 %).

(26) Rješavanje problema agresivnog poreznog planiranja ključno je za poboljšanje učinkovitosti i pravednosti poreznih sustava, kako je navedeno u preporuci za europodručje 2020. Zbog učinaka prelijevanja koji proizlaze iz strategija agresivnog poreznog planiranja, propise Unije potrebno je dopuniti koordiniranim nacionalnim mjerama. Gospodarski dokazi upućuju na zaključak da se porezna pravila Cipra koriste za agresivno porezno planiranje. Cipar poduzima korake za rješavanje tog problema provedbom međunarodnih i europskih inicijativa te poduzimanjem dodatnih nacionalnih mjera. Međutim, obilježja sustava kao što su nepostojanje poreza po odbitku na dividende, kamate i licencije koje poduzeća sa sjedištem u Cipru isplaćuju rezidentima trećih zemalja i pravila o rezidentnosti za potrebe poreza na dobit i dalje omogućavaju agresivno porezno planiranje. Sustav poreznih odbitaka troškova vlasničkog kapitala potrebno je pomno pratiti. Naposljetku, OECD je istaknuo da bi se program naturalizacije ulagača na Cipru na temelju izuzeća i program boravišta na temelju ulaganja potencijalno mogli lako zlorabiti.

(27) Učinkovito pravosuđe i dalje je ključan čimbenik privlačnog gospodarstva koje pogoduje ulaganjima i poslovanju te će ono biti temelj procesa oporavka. Ozbiljne neučinkovitosti u pravosudnom sustavu i dalje negativno utječu na izvršavanje ugovora i sprečavaju brzo rješavanje građanskih i trgovačkih predmeta. Najavljene su brojne reforme radi rješavanja najvažnijih problema u pravosudnom sustavu Cipra, posebice zastarjelih propisa o parničnom postupku i digitalizacije sudova, rješavanja velikog broja neriješenih predmeta i nedovoljne cjeloživotne izobrazbe sudaca, no napredak je i dalje spor.

(28) Jačanje otpornosti i učinkovitosti javne uprave ključno je za brzu i učinkovitu provedbu mjera oporavka od pandemije bolesti COVID-19 na Cipru. Kako bi se uklonila uska grla koja sprečavaju dosljednu provedbu, ulaganja i pružanje usluga u

Cipru, potrebno je poboljšati koordinaciju tijela središnje i lokalne vlasti te riješiti problem rascjepkanosti i neučinkovitosti na lokalnoj razini. Ubrzanje digitalizacije javne uprave ključno je za kontinuitet njezina poslovanja, kao i kontinuiran i učinkovit pristup javnim uslugama za građane i poduzeća.

(29) Iako se ove preporuke prije svega odnose na ublažavanje socioekonomskih posljedica pandemije i olakšavanje gospodarskog oporavka, preporuke za Cipar iz 2019. koje je Vijeće usvojilo 9. srpnja 2019. odnosile su se i na reforme koje su iznimno važne za uklanjanje srednjoročnih do dugoročnih strukturnih nedostataka. Te su preporuke i dalje relevantne i kontinuirano će se pratiti tijekom godišnjeg ciklusa europskog semestra sljedeće godine. Isto vrijedi i za preporuke koje se odnose na investicijske politike. O tim potonjim preporukama trebalo bi voditi računa pri izradi strateških programa financiranja kohezijske politike nakon 2020., uključujući i pri izradi mjera ublažavanja i strategija izlaska iz aktualne krize.

(30) Zaštita ukupne stabilnosti bankarskog sustava i upravljanje rizicima za financijsku stabilnost ključni su za prevladavanje krize uzrokovane bolešću COVID-19 i potporu gospodarstvu. Iako se stabilnost bankarskog sektora posljednjih godina znatno poboljšala, pandemija stvara pritisak na banke zbog povećanja kreditnog rizika i pritisaka na profitabilnost i kapitalizaciju. Slabosti i izazovi proizlaze iz prezaduženog privatnog sektora i visoke razine neprihodonosnih kredita, što ograničava opseg kreditne potpore. Ciparski bankarski sektor još uvijek ima drugi najveći omjer neprihodonosnih kredita u europodručju. Stoga je smanjenje neprihodonosnih kredita i dalje prioritet, posebno za rješavanje „naslijeđenih neprihodonosnih kredita” koji su bili dospjeli prije početka krize uzrokovane bolešću COVID-19. Za postizanje tog cilja ključan je napredak društva za upravljanje imovinom u državnom vlasništvu (KEDIPES), među ostalim u pogledu njegova organizacijskog modela i strategije. Programom ESTIA nastoji se pružiti potpora i zaštita ugroženim dužnicima, ali važno je uskladiti te ciljeve s poboljšanjem kulture plaćanja. U tom pogledu bi jačanje naplate potraživanja i promicanje primjene stečajnog okvira pridonijelo održivom rješavanju problema neprihodonosnih kredita. Osim toga, i dalje je važno smanjiti zaostatke u izdavanju vlasničkih listova strukturnim rješavanjem nedostataka sustava za promet nekretninama (tj. izdavanje i prijenos vlasničkih listova).

(31) Kontinuirani napori za jačanje okvira za sprječavanje i sankcioniranje korupcije ključni su za oporavak nakon krize uzrokovane bolešću COVID-19 i učinkovitu, odgovornu i transparentnu dodjelu i raspodjelu sredstava i resursa. Iako se akcijski plan protiv korupcije već provodi, još se čeka donošenje ključnih mjera i propisa, posebno nacrta zakonâ o povećanju transparentnosti u javnom odlučivanju, o osnivanju neovisnog tijela za borbu protiv korupcije, o izvješćivanju o korupciji te o zaštiti zviždača. Odredbe o proračunskoj neovisnosti Državnog odvjetništva, razdvajanju funkcija i postupcima zapošljavanja još nisu dovršene.

(32) Europski semestar pruža okvir za kontinuiranu koordinaciju gospodarskih politika i politika zapošljavanja u Uniji, što može pridonijeti održivom gospodarstvu. Države članice su u svojim nacionalnim programima reformi za 2020. razmotrile postignuti napredak u ostvarenju UN-ovih ciljeva održivog razvoja. Osigura li punu provedbu preporuka navedenih u nastavku, Cipar će pridonijeti napretku u ostvarenju UN-ovih ciljeva održivog razvoja i zajedničkim nastojanjima da se u Uniji zajamči konkurentna održivost.

(33) Bliska koordinacija gospodarstava u ekonomskoj i monetarnoj uniji ključna je za brz oporavak od gospodarskih posljedica bolesti COVID-19. Kao država članica čija je

valuta euro te uzimajući u obzir najnovije političke smjernice Euroskupine, Cipar bi se trebao pobrinuti da njegove politike i dalje budu u skladu s preporukama za europodručje i da budu usklađene s preporukama za ostale države članica europodručja.

(34) Komisija je u okviru Europskog semestra 2020. provela sveobuhvatnu analizu ekonomske politike Cipra i objavila je u Izvješću za Cipar za 2020. Ocijenila je i Program stabilnosti za 2020. i Nacionalni program reformi za 2020. te mjere poduzete nakon preporuka upućenih Cipru prethodnih godina. Komisija je u obzir uzela ne samo njihovu važnost za održivu fiskalnu i socioekonomsku politiku u Cipru nego i njihovu usklađenost s pravilima i smjernicama Unije jer je potrebno unaprijediti opće gospodarsko upravljanje u Uniji na način da se s razine Unije pridonosi budućim nacionalnim odlukama.

(35) Uzimajući u obzir tu ocjenu, Vijeće je ispitalo Program stabilnosti za 2020. i njegovo je mišljenje[8] posebno navedeno u preporuci 1. u nastavku.

(36) Uzimajući u obzir detaljno preispitivanje koje je provela Komisija i tu ocjenu, Vijeće je ispitalo Nacionalni program reformi za 2020. i Program stabilnosti za 2020. U ovim se preporukama vodilo računa o tome da je potrebna pomoć u borbi protiv pandemije i olakšanju gospodarskog oporavka prvi korak u pravcu korekcije neravnoteža. Preporuke koje se izravno odnose na makroekonomske neravnoteže koje je Komisija utvrdila u skladu s člankom 6. Uredbe (EU) br. 1176/2011 navedene su u preporukama 1., 3. i 4.

PREPORUČUJE da Cipar u 2020. i 2021. poduzme djelovanje kojemu je cilj:

1. U skladu s općom klauzulom o odstupanju, poduzeti sve potrebne mjere za djelotvoran odgovor na pandemiju, održavanje gospodarstva i potporu oporavku koji će uslijediti. Ako to gospodarski uvjeti dopuste, provoditi fiskalne politike kojima će se ostvariti oprezni srednjoročni fiskalni položaj i osigurati održivost duga, uz istodobno poticanje ulaganja. Ojačati otpornost i povećati kapacitet zdravstvenog sustava za kvalitetne i cjenovno pristupačne usluge, među ostalim poboljšanjem radnih uvjeta zdravstvenih radnika.

2. Osigurati primjerenu nadoknadu dohotka i pristup socijalnoj zaštiti za sve. Ojačati javne službe za zapošljavanje, promicati fleksibilne radne uvjete i povećati važnost obrazovanja i osposobljavanja na tržištu rada.

3. Osigurati pristup financiranju i likvidnosti, posebno za mala i srednja poduzeća. Ubrzati provedbu i financiranje već razrađenih projekata javnih ulaganja i promicati privatna ulaganja za potporu oporavku gospodarstva. Usmjeriti ulaganja u zelenu i digitalnu tranziciju, prije svega čistu i učinkovitu proizvodnju energije, gospodarenje otpadom i vodama, održivi promet, digitalizaciju, istraživanje i inovacije.

[8] U skladu s člankom 5. stavkom 2. Uredbe Vijeća (EZ) br. 1466/97.

4. Pojačati mjere za uklanjanje obilježja poreznog sustava koja mogu olakšati agresivno porezno planiranje fizičkim osobama i multinacionalnim poduzećima. Poboljšati učinkovitost i digitalizaciju pravosudnog sustava i javnog sektora.

Sastavljeno u Bruxellesu

Za Vijeće
Predsjednik